

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pauli Laymanni e Societate Iesu Jus Canonicum
Commentario Perpetuo Explicatum**

Et Uberi Non Minus Ac Varia Qvam Clara Et Solida Doctrina Illustratum

Commentarius In Librum III. Decretalium

Laymann, Paul

Dilingae, 1698

Titulus XIV. De Precariis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62482)

Domini seculares sub titulo, ac jure advocatiae sibi competentis Ecclesias saepe gravant; ac varias jurisdictiones sibi arrogant.

Notandum quartò. Pontifex potest alienationem, sive contractum circa rem Ecclesiasticam ita prohibere, ut omni jure irritus sit, nullusque omninò ex eo effectus sequatur, dummodo id sufficienter exprimat, alioquin verò si contractus suapte naturà subsistat, infirmitio Legis, aut Cano-

nis censetur tantum referri ad civilem, seu externi fori rescissionem; juxta ea, quae dixi in c. *pracedente*, & lib. 1. tra. 4. c. 16. n. 6. & 9.

Notandum quintò. Id, quod natura cujusque contractus postulat, impleri debet, nisi specialia pacta, sive conditiones appositae sint, & enim, nisi sint contrariae, observandae sunt, quia contractus ex conventionione Legem accipiunt *regulà 23. ff. & regulà 85. in 6.* & notavit *Gl. hic v. lege.*

TITULUS XIV.

DE PRECARIIS.

Postquam de alienationibus, & contractibus generatim dictum fuit, conseqens est, ut de contractibus plerisque in specie dicatur.

CAPITULUM I.

Precariarum.

PARAPHRASIS.

De quinquennio in quinquennium Precariae secundum Canonem, & antiquam consuetudinem renovari debent.

SUMMARIUM.

1. *Quid sint Precariae, & in quo differant ab Emphyteusi?*
2. *Multum circa hunc, & alios contractus potest consuetudo.*

Pro intellectu adverte, Precarium conceditur in perpetuum ad vitam ejus, vel ad tempus longum, ita ut sit beneficij cujusdam loco; nam in hoc fere solum videtur iste contractus differre ab emphyteutico, quod Precariae ferme gratis fiunt, & ad preces alicujus, unde etiam nomen acceperunt, quamvis nihil obstat etiam in ijs pensionem aliquam constitui, ut si rusticus petat ab Ec-

clesia fundum sibi concedi, in quo molendinum constituat, promittens annuatim certam pensionem.

Id quoque peculiare est, quod contractus iste, maxime si pensio, & recognitio annua solvi non soleat, per quinquennium in quinquennium renovari debeat, ne videl. ob temporis longinquitatem concessionis memoria pereat, & res ab Ecclesia alienata videatur c. *longinquitate 64. causa 12. q. 2.* ubi dicitur: longinquitate saepe fit temporis, ut non pateat conditio originis. Quare sicuti emphyteuta cadit à jure suo, si investituram tempore legitimo non petat, ita & precarium habens, nisi renovationem tempore constituto petat *argum. cit. c.* & tradunt hic *Hostien. Joann. And. Abb. & alij contra Gl. finalem.* In his tamen attendendum est ad consuetudinem loci cujusque, secundum quam contractus quilibet in dubio intelligi, & observari debet *argum. L. quod finolit 31. §. quia assidua ff. de adilitio edicto*, & tradit *Bartolus in L. nemo est n. 5. ff. de duobus reis*, & exempla dat *Eberhardus in locis lo. 104. n. 8.* quod electo ad officium in dubio censetur constitutum salarium consuetum consideratà conditione, & consuetudine tum officialis, tum Domini, secundum *Bartolum in L. 1. §. illud quo-*

Hh 3

que

quo ff. de varijs cognitionibus. Item si in locatione facta non sit mentio de certa mercede, ea secundum consuetudinem prae-ritam solvenda est, & generatim loquendo, si nihil expressum sit in contractu, id tacite videtur actum, & conventum, quod est de consuetudine loci, sicuti docet Bald. in L. 1. q. 2. cod. pro socio.

CAPITULUM II.

De precarijs.

PARAPHRASIS.

Rectores quidam Ecclesiarum contractus preciarum irrationabiliter instituerunt, obligantes se, & successores sub certa poena ad observationem; in hoc casu successores, non obstante adjectione poenae quippe qua non obligantur, res ita concessas ad Ecclesiam revocare possunt.

SUMMARIUM.

1. Quia potestatem habet contrahendi, habet etiam jus poenae conventionalis adijciendae.
2. Cadit tamen adjecta poena, si contractus lege restituente factus, vel nullus sit, vel infirmari debeat.

Notandum primum. Praelatus aut alius administrator, habens potestatem contrahendi nomine Ecclesiae, aut communitatis, potest adijcere poenam conventionalem. Ita colligitur ex hoc c. & c. dilecti 4. c. per tuas. 9. de arbitris & tradit Abb. hic n. 3. post Gl. v. poena.

2 Notandum secundum. Si contractus fiat contra legem, sive lege resistente, & ideo infirmus sit, vel infirmandus, etiam adjecta poena cadit, nam accessorium naturam sequitur principalis, regula 42. in 6. Ita Gl. & Hostien. hic & sumitur ex textu, cum enim precaria, & quavis alienatio facta a Praelato irrationabiliter, & in damnum Ecclesiae sit contra Canones, atque a successore, imò etiam ab ipso Praelato concedente, vel alienante possit, ac debeat rescindi, se-

quitur, quòd etiam poena nomine Ecclesiae apposta corrumpat.

Secus autem est dicendum, si contractus non resistat, sed tantum non alifit, sive marginalis Glossa loquitur in L. patris. C. de patris. si contractus non sit contra Legem, sed praeter Legem; tunc enim appositio poenae valet, esto contractus non resistat argum. L. stipulatio. 38. §. alteri de verborum obligationibus. Ubi dicitur licet alteri stipulari non possim, si mea non intersit, ut alteri detur, posse tamen ad stipulationem poenam adijci, v. g. nisi debet Titio, tantum mihi solves; tunc enim J. Crus, non inspicitur, quid intersit, sed quae sit quantitas, & quae conditio stipulationis.

Non obstat his L. si procurator. ff. de jure fisci; nam speciale id censetur debet, quod ibi decernitur, si procurator fisci duplum, vel triplum pro evictione promiserit, simpli duntaxat a fisco praestari esse; quemadmodum & id speciale est, quod subjungitur, si is, cui facultas vendendi rem fisci data est, vendiderit, emptori non effici, nisi pretium solutum sit: quare idem dicendum de re Ecclesiae vendita; quod enim Ecclesia privilegij fisci, adeoque procurator rem Ecclesiae vel rem minoris pretii vendiderit, non transferri dominium ante pretij solutionem, tradit Accursius in cit. L. ibidem Bartolus in L. à Dron. §. si si emptor. n. 3. ff. de re judicata, Modestiana. 2. disp. 338. in fine. Quòd verò de n. 6. eandem doctrinam ad Praelatum non legitime alienantem transfert, id non solum ostendi potest, cum lex illa, si procurator, & ibidem Accursius, Bartolus, & alij loquantur de procuratore, ac mandatario, cujus restrictior potestas est, quam Praelati, ideo major, ac liberior administratio concessa exigere videtur, ut in casu, in quo licite rem alienat, etiam fidem de precario habere possit, praeterquam si ratio, & causa alienandi cesset, nisi pretium statim numeretur, videlicet, ad Ecclesiae debita solvenda.

CAPITULUM III.

Precarium.

PARAPHRASIS.

Dicitur Precarium, quod precibus petenti utendum conceditur, quamdiu is, qui concessit, patitur; solvitur quoque precarium morte ejus, cui concessio ejus facta est, non item morte concedentis. Item si is, qui concesserit, rem alienaverit, & dominus, cui alienatio facta est, nolit ab altero retineri, seu possideri; sed alia ratio est de precarijs, quæ de possessionibus Ecclesiarum fieri solent, et enim arbitrato concedentium revocari non possunt.

SUMMARIUM.

1. In quibus cum Commodato conveniat Precarij contractus, & in quibus differat.
2. Res precario concessa semper revocari potest.
3. Non debet tamen statim revocari, alias de dolo competeret exceptio.
4. Est beneficium personale precarium, quod non transit ad successorem.
5. Neque tamen extinguitur per mortem concedentis, nisi pendeat concessio à positiva voluntate concedentis.
6. Potest etiam emptor rem precario concessam sibi venditam revocare, si res valis fuit illi vendita, nondum tamen tradita.
7. Contractus Precariarum diversus est à contractu Precarij.

Notandum primum. Precarij contractus in multis convenit cum Commodato; sicuti enim in commodato dominium non transfertur in accipientem *L. rei. 8. & seqq. ff. commodati*, sed usus tantum rei mobilis, aut immobilis *L. 1. ff. eodem*, nulla interveniente mercede, sed gratis, alioquin iocatio, & conductio esset *S. item is. Instituis, quibus modis re contrahitur obliga-*

tio, ita etiam se res habet in precario, sicuti videre est *in L. 1. ff. de precario, & in hoc c.*

Differunt tamen Commodatum, & Precarium primò. Qui commodatam rem accepit, sive commodatarius, ne naturaliter quidem possidet *cit. L. rei.* ubi dicitur, quòd is, qui rem commodat, tam possessionem, quàm proprietatem retinet, & *in §. possidere. Instituis de interdicitis*, quòd aliquis corporalem, seu naturalem possessionem per alium retinere possit, videlicet per eum, qui nomine ipsius possidet, cuiusmodi est colonus, inquilinus, depositarius, & commodatarius, etenim is possidet, cuius nomine possidetur; adèd, ut procurator possessionem meo nomine accipiens mihi eam acquirat, *L. quod meo. 18. ff. de acquirenda possessione.* At verò, qui precario rem habet, is naturaliter possidet, ut adèd, si turbetur à possessione (non ab ipso domino, sed ab alio) possit intentare interdictum *uti possideris L. qui precario. 17. ff. de precario in fine. ff. uti possideris*, idèmq; sentiendum de interdicto *unde vi*, teste *Menoch, remedio 19. possessionis recuperanda n. 56.* His adde, si colonus, commodatarius, vel precario rem habens, intervertant possessionem, videlicet dominum, vel eum, qui à domino causam habet, v. g. emptorem in possessionem non admittendo, tunc quia ipsi possidere incipiunt, eisdem contra quoslibet turbantes, aut deijcientes, adèdque etiam contra dominum interdicta competere possunt *argum. L. colonus 12. ff. de vi & vi armata.*

Secundò, Res, quæ precario conceditur, eo pacto datur, ut semper integrum sit danti revocare, sicuti constat *ex hoc c. & L. 1. ff. eodem.* ubi additur, quòd precario datum species quædam sit liberalitatis, sed differat à donatione: nam qui donat, sic dat, ne recipiat; at qui precario concedit, sic dat, quasi tunc recepturus, cum sibi libuerit, precarium solvere. Verùm, quod commodatur, ad certum tempus conceditur utendum v. g. usque ad calendis Maij,

vel ad certum usum, cui perinde tempus tacite, seu implicite inclusum est, ita, ut ante transactum tempus, usumve revocare non liceat, alioquin contraria commodati actio adversus commodantem competit, si commodatarium re commodata, prout conventum est, v. g. equo Augustam usque uti non permisit *L. in commodato. 17. §. sicuti. ff. commodati.* Ubi ratio adjungitur: quia licet officium commodandi ab initio sit liberæ voluntatis, ac proinde commodator modum, tempusque, secundum quod re uti liceat, vel non liceat, arbitrato suo præscribere possit, tamen postquam mutuo consensu pactum, conventumque est, obligatio, & necessitas præstandi incumbit.

§. Caterum tamen precarium arbitrato concedentis revocari possit, non debet tamen statim sine urgente necessitate revocari, alioquin exceptioni de dolo locus erit, sicuti ex communi tradit *Covarruvias lib. 3. resolutionum c. 17. n. 6. Mol. tra. 2. disp. 298. n. 2.* Quod idem in mutuo etiam locum habet, ejus ratio est, quia adjuvari, non decipi, aut lædi nos beneficio oportet, *L. in commodato 17. §. sicuti. & c. unico tit. sequente.*

Obijcitur *L. in rebus 4. §. finali ff. de precarijs*, ex quo textu constat, quod res aliqua precario concedi possit ad tempus certum, v. g. *M. ij.* Responderetur, precarium non eo præcisè à commodato differre, quod unus concessio ad tempus certum fiat, alterius non fiat; sed discrimen in hoc consistere, quod commodatum semper fiat ad usum temporis, seu expressè, seu implicite determinati, ita, ut ante transactum tempus revocare non liceat; at verò precarium, licet concedatur aliquando ad tempus definitum, tamen etiam intra illud revocari potest *L. cum precario 12. ff. de precarijs*, & tradit *Gl. hic. V. per conventionem*

Dices. Si is, qui precario dat, semper revocare potest, sequitur, frustra concedi ad certum tempus. Responderetur, non esse fru-

stra, propterea, quod in precario possessio juris, seu facultatis transferatur, quam si le, cui concessio fit, retinet, quamdiu non revocatur, imò transacto illo tempore, revocatio non fiat, censetur iterum facta precarij concessio, ac veluti renovatio quodam *cit. L. in rebus §. ultimo*, & ideo amplius est beneficium precarij, quam commodati; nam commodatario incumbit, terminato tempore rem restituat, at verò, qui precario accepit, retinere potest, donec revocetur.

Id verò in pactum deduci non potest, si aliquamdiu rem precario habeas, ita ut te revocari non possit, sicuti habetur expressè *in cit. L. cum precario*, ubi cetero modo adjungitur: nam is, qui precario habet, in possessione est, atque conventio irrita est, ut quispiam rem Domino invito possidere possit, quam ob rem *Bartolo in cit. L. cum precario* generalem regulam tradit, quod pactum adjectum contra instantiam contractus est nullum; in dubio tamen talis conditio explicari potest, ut valeat, atque concedens commodare vellet, licet precarium appellaverit. argum. *L. ubi ita donatur 27. ff. de donationibus mortis causa*, ubi generalis regula traditur ab eodem Bartolo, quod conditio adjecta contra naturam contractus, si possibile est, & si ratio patitur, eum transire facit in alium contractum.

Corollarium primum. Beneficia regularium, & aliorum Clericorum manualia item privilegia, & facultates, seu gratia Principum, centeri debent precario dari, siquidem precarij conditiones in ijs recipiuntur, cum beneficiarius, manualis v. g. verè habeat possessionem juris beneficii, & tamen arbitrato Prælati amoveri possit. Interdum etiam beneficium conferretur aliqui ad annum, cujus concessionis causa conditio est, ut beneficiarius tamdiu permansere possit, si non revocetur, sed transacto anno concessionis suæ renovationem petere debeat.

Corol-

Corollarium secundum. Si quis fratribus Ordinis Minorum esculenta, poculenta, aliaque à fidelibus donata auferat, verè furtum committit, quia iniuste eos privat usu, ac possessione rerum, tametsi profiteantur, se precariò habere à largientibus, ita, ut ipsi sine iniuria repetere possint.

4. Notandum secundum. Precarium est beneficium personale, nec transit ad successorum, aut heredem. Id verò intelligi debet, si alicui personæ simpliciter facta sit precarij concessio, censetur enim gratia personalis, quæ cum persona extinguitur *regula 7. in 6.* Interim nihil prohibet, quin concessio fiat dignitati, ita ut ad successorum in dignitate transeat, prout hic *Abbas n. 5.* significat, & *Molina tra. 2. disp. 298. n. 10.*

5. Notandum tertium. Precarium non extinguitur morte concedentis, ita *hic & cit. L. cum precariò, & L. quasitum §. quod à Titio ff. eodem*, nam precarium est species quædam gratiæ, ac veluti privilegium; gratia autem manet, quamdiu revocata non fuerit: at verò per mortem non censetur revocata gratia *c. si super. 9. de officio delegati in 6.* quia ad revocationem gratiæ, facultatis, aut juris, in cuius possessione alter est, requiritur actus positivus, uti explicavi *lib. 1. tra. 4. c. 23. n. 17.*

Secus verò dicendum, si gratia, vel res aliqua precariò concessa sit usque ad beneplacitum, seu quamdiu voluero, ita, ut gratia, seu concessio pendeat à positiva voluntate concedentis, quæ per mortem ejus tollitur, sicuti habetur *in c. si gratiose §. de rescriptis in 6. & L. locatio §. ff. locati.* ubi idem dicitur de locato.

Corollarium primum. Licet Prior claustralis ab Abbate constitutus, ad nutum ejusdem amoveri possit *c. cum ad monasterium §. tales. de statu Monachorum.* tamen mortuo Abbate durat ejus officium, donec à successore, vel alio superiore amoveatur; præterquam, si prælatus cum in officio posuerit ad beneplacitum suum, nam beneplacitum extinguitur per mortem, pro-

ut supra dixi, & notavit *Abb. hic. n. 6.* & quod hic dico de Priore claustrali, similiter intelligi debet de omnibus beneficiarijs obedientialibus, seu amobilibus ad nutum.

Corollarium secundum. Officium Vicarij Generalis non incongruè dici potest precariò datum, non obstante, quòd mortuo Episcopo constituyente, potestas ejus expirat, prout docui *in disp. de jurisdictione. concl. 120.* siquidem ex supra dictis constat, ad essentiam precarij non pertinere, ut mortuo concedente non expiret, cum etiam eo modo officium, potestas, aut res quælibet concedi possit, ut à durante voluntate concedentis necessariò pendeat.

Notandum quartum. Si res precariò data, alienata sit, v. g. vendita, emptor eam revocare potest; ratio est, quia precariò datum semper est gratia, & liberalitas, & ideo fieri non potest, ut domino invito retineatur, sicuti hic dicitur; sin autem successor, seu universalis, seu particularis, non revocet, tunc ab eo res precariò haberi incipit *cit. L. quasitum §. quod à Titio & §. illud.*

Obijcitur. Dominium rei venditæ non acquiritur emptori sine traditione, adeoque non apprehensum naturali possessione. *L. traditionibus 20. eod. de pallis.* Cum itaque is, qui precariò rem accepit, in possessione naturali sit, & non venditor, qui precariò dedit, ut supra dictum, consequens est, quòd emptor rei precariò concessæ dominus effici non possit. Ad id communiter respondent Canonista, Hostien, Andreas, Panormit. & alij, quòd id fiat per viam constituti *juxta Legem quadam 77. ff. de rei vindicatione.* Sed non videtur tolli difficultas, cum non satis appareat, quæ ratione is, qui rem precariò dederat, eandem vendendo, emptorem dominum efficere possit, constituendo, seu declarando, quòd ipsius nomine possidere rem velit; licet enim id fieri possit, si venditor rem naturaliter possideat, dicatque, se in posterum nomine emptoris, aut donatarij possessurum sive simpliciter, sive ut custodem, aut commodatarium, vel ut conductorem, vel

ut precariò habentem juxta *cit.*, L. *quedam*.
 & docui L. 3. *tra.* 1. c. 7. n. 2. v. 2. attamen
 in casu nostro is, qui precariò dederat, non
 nisi civiliter possidet, naturali possessione
 penes alterum remanente. Quare non im-
 probabiliter dici posse videtur, esse hunc ca-
 sum specialem, in quo dominium transferri
 queat possessione rei naturali penes alterum
 existente: nihilominus necessaria esse videtur
 traditio, & ita quidem, ut is, qui precariò
 rem habet, constituat, ac declaret se ab em-
 ptore, jam ut domino, rem habere, ac proinde
 sit veluti renovatio quædam precarij. At verò
 in successore universali seu hærede continuatur
 precarium, tametsi is, qui precariò accepit,
 ignoret hæredem esse *cit.* §. *quod à Titio*,
 cujus ratio esse videtur, quia hæres dominium
 rei acquirit per solam hæreditatis aditionem
 sine naturali possessione, prout docui *lib.* 3.
tra. 1. c. 5. n. 8.

Alius casus etiam est, in quo dominium

alicui acquiritur possessione apud alium ex-
 istente, videlicet, si ex mandato meo pro-
 curatori detur, cum tamen ipse per se ac-
 cipiat L. *qui mihi* 13. ff. *de donationibus*,
 & L. 1. §. *per procuratorem*. ff. *de ac-
 quenda possessione*.

Notandum quintum. Contractus Pre-
 cariarum longè diversus est à contractu
 Precarij, de quo hic egimus. Siquidem pre-
 cariaz locum tantum habent in possessione
 rebus, sive rebus soli. At verò precariò
 rebus possunt, tam res mobiles, quam im-
 mobiles, item jura, seu servitutes v. g. *tra.*
actus L. 2. §. *ubi*. & L. 3. ff. *de precario*. De-
 inde precariæ revocari non possunt, ante
 quam tempus concessionis elapsum sit, si
 cuti hic habetur, & in c. 1. *eodem tit.* At
 verò precarij natura est, ut semper revocari
 queat, ex quibus intelligitur precarium
 contractum in multis con-
 venire cum emphyteutico,

* * *

TITULUS XV.

DE COMMODATO.

Um Precario similitudinem
 gerit Commodatum, sicuti
 dixi in c. 1. *tit. præcedentis*,
 & ideo post precarium de
 commodato subjungitur.

CAPITULUM VNICVM.

Cum gratia &c.

PARAPHRASIS.

Si quisquam rem commodatam acceperit ob
 suam duntaxat gratiam, de levisima
 etiam culpa tenetur. Sed casum fortui-
 tum præstare non debet, nisi vel culpâ
 suâ causam præbuerit, vel ob restituendi
 moram res perierit, aut deterior facta
 sit, vel denique ad fortuitum casum

se sponte obligarit. Porrò aduersus com-
 modatarium actio commodati (quæ de-
 ci solet directa) intentari non potest, si
 post expletum usum, cujus causâ
 commodata fuit, cum non decipi
 beneficio oporteat, sed adjuvari.

SUMMARIUM.

1. Ex contractu in accipientis commodati
 institui tantum, quo modo commo-
 datus constituitur contractus commo-
 dati, etiam levisima culpa præ-
 standi est.
2. Excipitur contractus precarij.
3. Casum tamen fortuitum non præ-
 statiter contrahens.
4. Nisi etiam hoc in pactum deducatur
 fuerit, aut culpa commodatarij
 fuerit.